

1

styczeń

rok XLVI / 2006

odra

miesięcznik

ISSN 0472-5182

9 770472 518020

Nr indeksu 36763X

cena 8 zł (z VAT 0%)

01

SICIŃSKI o społeczeństwie obywatelskim bez obywateli
Dworek, Klamut, Uściński: ZMIERZCH INTELIGENCJI •
Rozmowy z KIERCEM, MALICKIM, NOWAKIEM • **Zalewski**
Braun: PAMIĘĆ TEATRU • **Bergman: TRZY DZIENNIKI**
• Pośpiech: NOWOJORSKI FESTIWAL FILMOWY

Statek błaznów

Fluctuat nec mergitur
(Szarpany falami, ale nie tonie)

Do M.

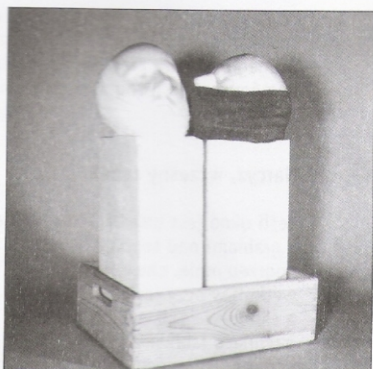
widzę czerwień i nie więcej.
czołem przebijam twój spłot,
prawym uchem zawadzam
o tętniący mięsień.

twoje żebra chronią mnie tak
jak brzuch statku chroni szczura
i nic się nie może wydarzyć
dopóki nie opuszczę tego statku
a nie mam zamiaru się wyokrętować

nisko upadłam
do poziomu składu beczek z winem
zaokrętowałam się
– a teraz

odbijaj.

Karolina Rakoczy – ur. 1975 we Wrocławiu, mieszka w Mainz (Rehinland Pfalz, Niemcy), studiowała polonistykę, literaturę i politologię, tłumaczka, poetka, redaktorka pisma „Zeichen und Wunder”.

„Spowiedź”, obiekt dwuelementowy w skrzynce, 2000

Roman Kaźmierski

Szwedzka wiosna

Pomyliłem się, za późno na poprawkę.
Nazwałem kawę sroką, kiedy
przeskakiwałem z języka na język
jak z kry na krę. Gopło albo Usken,
tutaj albo tam. Pode mną ta sama woda,
ciemny betkot. Ten sam strach i pokusa.
Przepraszam cię, żołnierzu
z krukowatego batalionu,
choć wiem, że machasz na to skrzydłem.

Poprzedni wieczór

W szparze pod drzwiami światło z dzieciństwa.
To, co ważne, dzieje się jak zwykle w pokoju obok.
Meble: senne, syte zwierzęta. Firanki gęstnieją.
Za ścianą dorośli siedzą przy stole, starsi
niż kiedykolwiek. Jakby się bali kogoś obudzić,
mówią tak cicho, że słowa brzmią obco.

W niektórych udaje się rozpoznać deszcz,
trzaskanie drzwi, kroki. Dla śmierci nie ma
wolnego krześła. Kręci się w pobliżu i próbuje
pomóc: sortuje fotografie, zdrabnia imiona.

Narcyz, wczesny ranek

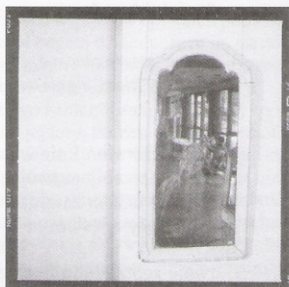
Jeśli okno jest lustrem, co robi mężczyzna
z grabiami pod topolą?
Pogrzeb mnie, chwilo,
wetknij w oczy jesień,
a sień,
pachnącą jabłkami i krwią
koguta zabijanego na niedzielny rosół,
otwórz jak otłarzyk.

Taka wolność słowa,
że wymyka się tekstom
i udaje szmery w osierdziu,
niedomknięte drzwi.

Skąd się znamy
z tym, który umiera co noc
wśród tabletek rozsypanych jak gwiazdy?
Który zasypia, żeby się nie zbudzić,
budzi się, żeby odespać?

Przeterminowane

Ani dłużej, ani szczęśliwiej
żyliśmy. W starych dekoracjach,
po serdecznych przeszczepach.
Powtarzalność nazywaliśmy rytmem
choć niewiele było muzyki. Cicho
tańczyły korzenie pod nami, krew
maszerowała na palcach, krążyły
roje komarów i nie próbowaliśmy wchodzić
drugi raz do tej samej rzeki. Tak naprawdę:
to było jezioro. Siedząc w nadbrzeżnej trawie
moczyliśmy nogi, z prawej widok na kościół
wtulony w powietrze, z lewej miłosne krzaki.
Uczyłaś mnie mówić bez użycia rąk,
więc mówiłem: system jest duży,
system nie pozwala sobie na wybuchy
płaczu i radości. Bardzo nam było rybno,
czyli płynnie, milcząco.
I jeśli nie rozumieliśmy z tego dnia
zbyt wiele, to dlatego że nawet autor
nie wiedział, co przez co chce powiedzieć.

Z cyklu: „Lustra. Zjawiska” odbicie w lustrze
2001 (wrzesień), diapozytym barwny

Brainstorm

Zmiłuj się nad mózgiem, chwilo.
W kombinacjach zdarza się wiele,
na przykład takt ze suity wiolonczelowej
Bacha, samotny wers Celana.
A może połączyć chociaż jeden zwój
z innym mózgiem, a tamten z następnym?
Aż stworzą szybki i piękny aparat
w śliskiej obudowie. Za oknem ciemno
jakby ktoś tam zemdał. Pokój jest jedynym
jasnym przedziałem w tym pociągu,
klatką w laboratorium, nad którą
ptonie zimne słońce. Zmiłuj się,
chwilo, rozpuść papier, metal i szkło.

Źródła

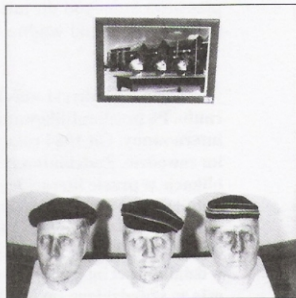
*The crow looks rusty as he rises up.
Bright is the malice in his eye...
One joins him there for company,
But at a distance, in another tree.*

Wallace Stevens

(1)
Policzmy lampy: przy suficie,
na biurku, na stoliku nocnym.
Czasem zapala się nieoczekiwanie
jeszcze jedna. Rozwija się wtedy
mapę. Jasny krąg wokół miejsca
o niełatwej nazwie. Ktoś tam czeka,
trzeba jechać. Lampa świeci
gwałtownie i gaśnie.

(2)
Roznosiciel gazet w blasku latarni
i księżycu. Wydarzenia w torbie
są ciche. Tragedie z przedwczoraj
w zielonym pojemniku na makulaturę.
Przy ścieżce przez skwer kartka,
którą żywi się deszcz.
Szelest przezroczyściej krwi.

(3)
W moim oku gawron jest gawronem.
Kim jestem w jego ślepiach?
Coraz wyżej wzbija się gałązka
świerczyny. Zwęglonej szczapie
rosną skrzydła, ale nie odleci.
Obraz zastępuje posiadłość.
Kra, kra, ścięta przymrozkiem
kałuża, kraj.

*H. Istoria, study zdarzenia
(indicia) jako instalacja, 2001*

Nadrzecznie

Call it, one more, a river, an unnamed flowing

Wallace Stevens, *The River of Rivers in Connecticut*

Czas wolniejszy

Żeby powiedzieć *nie*, potrzebne są coraz dłuższe zdania,
kropka niech się schowa do biblioteki. Główna ulica
zmienia się w boczną, potem skręca w zaułek,
gdzie zmierzch wtyka palec pod obraz,
jakby szukał znajomej blizny. Dalej: nieużytki,
miejsca po rozebranych lipcach, kapliczki
z zeszłorocznych liści i szmat. Gdyby nie mężczyzna,
który opiera się o filar, most runąłby do wody.
Poborca przymyka oczy, podatnik zaciera ręce.

Na brzegu

Kiedy mówię *wróciłem*, z odległości zostaje rytm
i pojedyncze wersy, dni ciasne jak nocne pociągi.
Cudze życie, podsłuchiwane tyle razy, staje się własne.
Siedzę na ławce w cieniu większym niż topole.
Zdejmuję buty i przyglądam się bosym stopom.
Im bliżej podchodzisz, tym jestem młodszy.
Patrzmy bez zdziwienia, chociaż żadne z nas
nie jest tym, kim miało być. Dymy z dzieł.
Umarli obok żywych, rzeka i palone zielsko.
Słychać rybitwy, ale nie wiemy, o co się wytkócają.

Tajemnica dla każdego

Wieczór pochylony nad własnym obrazem:
miasto się starzeje. Rdzewieje siatka w płocie,
niepewne konstrukcje z aluminium i cieni.
Graffiti na murach zostaje to samo.
Ukryta w podziemnym archiwum świeci
samotna kartka z kroniki, jak rynek
przed świtem: całą noc padał śnieg.
Mieszkańcy są u siebie, kąty milczące,
stoły puste. Sen turkocze, mechanizm
przesuwa śniącego do jutra. Nowy język,
stare słowa, znaki wodne w rzece.

Roman Kaźmierski – ur. 1954 w Inowrocławiu. Absolwent filologii polskiej na UMK w Toruniu. Po przekwalifikowaniu się pracuje jako terapeuta w psychiatrii. W stanie wojennym internowany. Od 1984 roku przebywa na emigracji w Szwecji, gdzie nadal pracuje w swoim zawodzie. Zadebiutował tomikiem *Bezpieczna odległość* w 1975 roku. Później liczne publikacje w prasie literackiej pierwszego i drugiego obiegu. W latach 1985–2000 nigdzie nie publikował. Po roku 2000 rozpoczął „powrót” do kraju jako poeta, publikując w czasopiśmie. W 2004 ukazał się tomik *Sen odwykowy* (Nowy Świat). W styczniu 2006 oficyna wydawnicza „adwers” zamierza wydać jego następną książkę poetycką. Aktywnie uczestniczy w działalności internetowego serwisu poetyckiego www.nieszuflada.pl. Tłumaczy również poezję ze szwedzkiego (m.in. Werner Aspenstroem, Eva Stroem, Tomas Transtroemer).